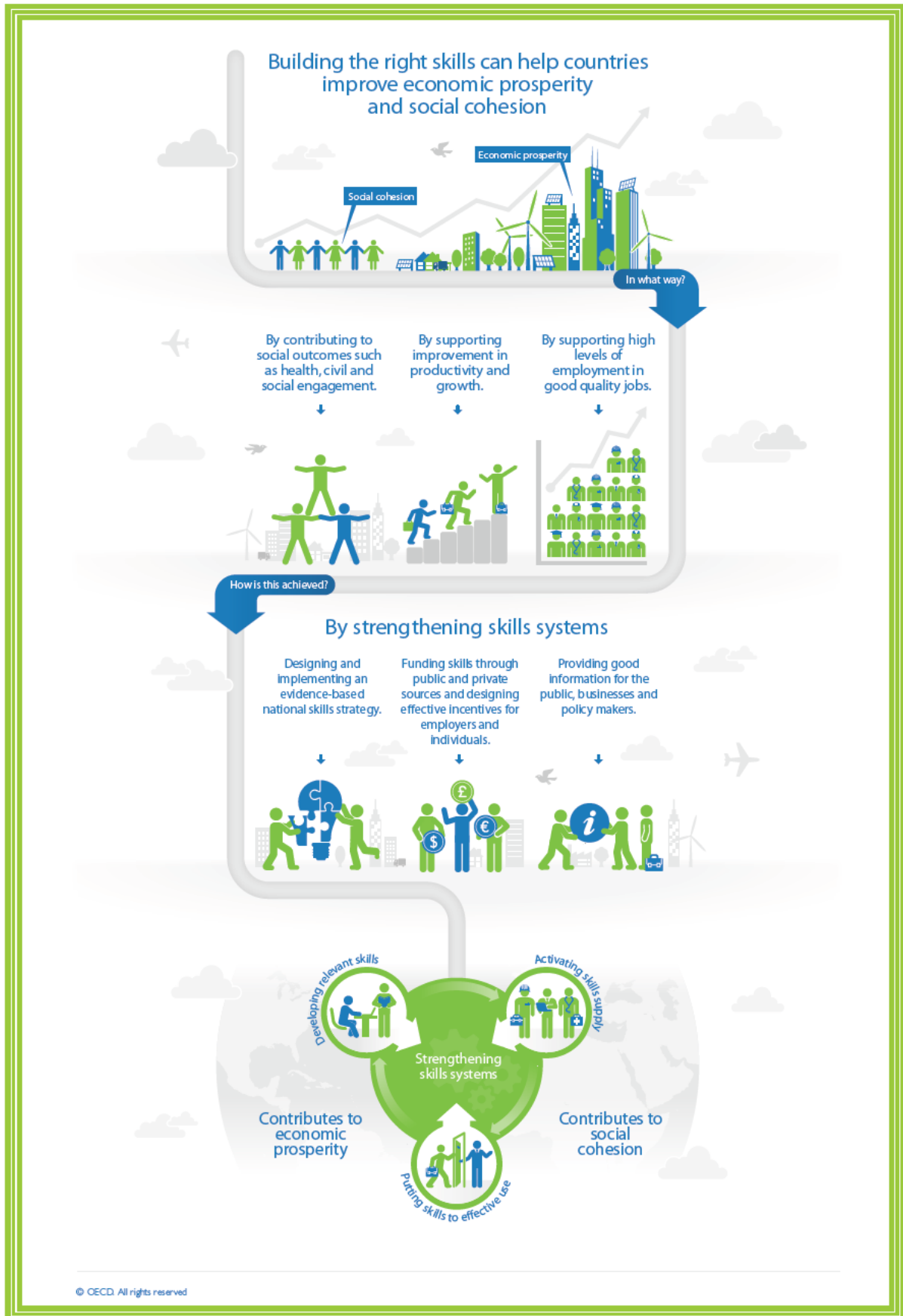

OECD PRASMJU STRATĒGIJA: LATVIJA

Diagnostikas darbseminārs (2019. gada 14. februārī)
– Informatīvs materiāls

OECD Skills Strategy

Satura rādītājs

1. Labākas prasmes, labāks darbs, labāka dzīve	4
2. OECD Prasmju stratēģija Latvijā.....	5
3. Sociālekonomiskais konteksts	7
4. Prasmju sistēmas izaicinājumi Latvijā.....	6
5.1. Izglītojamo prasmju uzlabošana	7
5.2. Mūžizglītības kultūras veicināšana	8
5.3. Prasmju atbilstības uzlabošana darba tirgū	9
5.4. Prasmju sistēmas pārvaldības stiprināšana	10
A pielikums. OECD Prasmju stratēģijas infopaneļa indikatori, Latvija	13

1. Labākas prasmes, labāks darbs, labāka dzīve

Labākas prasmes, labāks darbs, labāka dzīve

Prasmes ir galvenais nosacījums, lai valstis un cilvēki spētu gūt panākumus **arvien vairāk savstarpēji saistītā un krasi mainīgā pasaulē**. Tādas galvenās tendences kā globalizācija, tehnoloģiskā revolūcija (it īpaši digitalizācija) un demogrāfijas pārmaiņas pārveido darba un sociālo vidi, rada augošu pieprasījumu pēc augstāka līmeņa ne-rutīnas, kognitīvām prasmēm, kā arī pēc jaunām prasmēm. OECD traktē prasmes kā zināšanu, spēju un kompetenču kopumu, ko indivīds apgūst un attīstīta mūža garumā un kas ļauj tam sekmīgi īstenot savus uzdevumus.

OECD Prasmju stratēģijas projekti nodrošina stratēģisku un visaptverošu pieeju valstu prasmju izaicinājumu un iespēju novērtēšanai un efektīvāku prasmju sistēmu izveidei. OECD sadarbojas ar valstīm, lai izstrādātu politikas pasākumus, kas individuāli pielāgoti katras valsts prasmju izaicinājumiem un vajadzībām. Šīs pieejas pamatā ir OECD Prasmju stratēģijas ietvars, kura sastāvdaļas ir:

- **Veidot/attīstīt** atbilstošas prasmes,
- **Izmantot** prasmes efektīvi,
- **Stiprināt** prasmju sistēmu,

OECD Nacionālo prasmju stratēģiju projektos tiek piemērota dzīves cikla pieeja, lai nodrošinātu, ka cilvēki var pilnveidot un efektīvi izmantot savas prasmes visa mūža garumā, pielāgoties straujajām izmaiņām darba vietā un sabiedrībā. Tādēļ ir nepieciešams stiprināt prasmju sistēmu, **veicinot visu valdības līmeņu sadarbību, ieinteresēto pušu iesaisti, integrētu informācijas sistēmu izveidi un piemērotu finansēšanas mehānismu izstrādi**.

OECD sniedz atbalstu valstīm prasmju stratēģiju izveidē, **sagatavojot prasmju sistēmas kartējumu, identificējot politikas prioritātes, sniedzot ieteikumus politikai un identificējot apsvērumus to īstenošanai**. Šis process balstās augstas kvalitātes analizē par valsts prasmju rezultātiem un visu valdības līmeņu sadarbībā un ieinteresēto pušu iesaistē interaktīvu darbsemināru un sanāksmju veidā.

2. Prasmju stratēģija Latvijā

OECD Prasmju stratēģija Latvijā

Kas ir OECD Prasmju stratēģijas projekts Latvijā?

OECD sniedz atbalstu Latvijai reformu plāna īstenošanā ar **sadarbībā balstītu un individuāli pielāgotu OECD Prasmju stratēģijas projektu** ar mērķi izstrādāt stratēģisku pieeju prasmēm un sniegt Latvijai turpmākas vadlīnijas. Balstoties plašā prasmju tvērumā, projekts sniegs būtisku ieguldījumu nākamās Latvijas vidēja termiņa izglītības un prasmju stratēģijas 2021. – 2027. gadam sagatavošanā.

Projekts tika uzsākts Prasmju semināra laikā 2018. gada 13. septembrī Rīgā, kurā piedalījās augsta līmeņa dalībnieki no četrām ministrijām, sociālajiem partneriem, Pārresoru koordinācijas centra un Eiropas Komisijas. Turpmāk tiek plānotas divas misijas ar darbsemināriem, un galvenais nodevums, Diagnostikas ziņojums ar prasmju sistēmas izvērtējumu un konkrētiem ieteikumiem, tiks publicēts 2019. gada 4. ceturksnī. Prasmju seminārā tika apstiprinātas un saskaņotas **četras OECD identificētās prioritārās jomas**:

- **Izglītojamo prasmju uzlabošana**
- **Mūžizglītības kultūras veicināšana**
- **Prasmju atbilstības uzlabošana** darba tirgū
- **Prasmju sistēmas pārvaldības** stiprināšana

Kas ir Latvijas Nacionālās prasmju stratēģijas projekta galvenie mērķi?

- Sniegt nepieciešamo ieguldījumu Latvijas nākamās **vidēja termiņa izglītības un prasmju stratēģijas 2021. – 2027. gadam sagatavošanā**. OECD arī sniegs atbalstu Latvijas valdībai stratēģijas ieviešanas procesā.
- Noteikt **lomas un atbildības** četrās prioritārajās jomās, lai labāk saprastu iesaistītos dalībniekus, kuri ietekmē Latvijas prasmju rādītājus.
- Novērtēt pašreizējā Latvijas snieguma **stiprās un vājās puses** četrās prioritārajās jomās, ņemot vērā nacionālos un starptautiskos datus.
- Sniegt **konkrētus ieteikumus** gan valdībai, gan ieinteresētajām pusēm par veicamajām darbībām četrās prioritārajās jomās, ņemot vērā šķēršļus, kas traucē veikt uzlabojumus, kā arī vietējo un starptautisko labo praksi.
- **Informēt un iesaistīt ieinteresētās puses** rīcībā, izmantojot interaktīvus darbseminārus un pārresoru dialogu.

Diagnostiskais darbseminārs

Projekta grafiks

- **2018. gada 13. septembrī** – Prasmju stratēģijas seminārs (projekta uzsākšana)
- **2019. gada 14. februārī** – Diagnostiskais darbseminārs
- **2019. gada aprīlī** – Labās prakses darbseminārs
- **2019. gada 4. ceturksnī** – OECD Prasmju stratēģijas Diagnostikas ziņojuma par Latviju publicēšana

3. Diagnostiskais darbseminārs

Diagnostiskais darbseminārs notiks **2019. gada 14. februārī**, lai uzklausītu iespējami plašāku ieinteresēto pušu viedokļus par Latvijas svarīgākajiem prasmju izaicinājumiem, un izstrādātu sākotnējos ieteikumus. Šis informatīvais materiāls ir veidots, lai visiem dalībniekiem nodrošinātu vienotu informāciju pirms darbsemināra. Lielu darbsemināra daļu veidos diskusijas mazās grupās par konkrētu prioritāro jomu, atbildot uz tādiem jautājumiem kā: Kas ir galvenie faktori, kas ietekmē prioritāro jomu? Kā jūs ieteiktu reaģēt uz galvenajiem faktoriem, kas ietekmē prioritāro jomu? Kādi ir jūsu uzskati par citas grupas izstrādātajiem ieteikumiem? Kā atgriezeniskā saite no “kritiski domājošiem draugiem” un jaunas perspektīvas ietekmē izstrādātos ieteikumus?

2.1. tabula. Diagnostikas darbsemināra darba kārtība Latvijā (2019. gada 14. februārī)

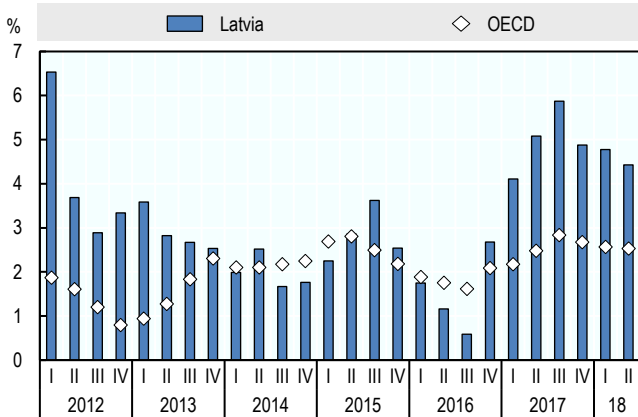
Laiks	Darbība
1. REGISTRĀCIJA	
09:00-09:30	Dalībnieku reģistrācija, rīta tēja un kafija
2. SEMINĀRA ATKLĀŠANA	
09:30-09:40	Izglītības un zinātnes ministrijas pārstāvja atklāšanas uzruna
09:40-09:50	Eiropas Komisijas pārstāvja uzruna
09:50-10:35	OECD pārstāvja uzruna un prezentācija
10:35-10:45	Praktiskā informācija par semināra darba kārtību un darbnīcu norisi
3. DARBNĪCAS	
11:00-12:00	1a sesija: Rekomendāciju izstrāde – būtiski ietekmējošie faktori Diskusija mazās grupās par prioritāro jomu ietekmējošajiem faktoriem.
12:00-13:00	<i>Pusdienas</i>
13:00-14:05	1b sesija: Rekomendāciju izstrāde – nepieciešamie pasākumi Sesijas 1a turpinājums - ņemot vērā identificētos faktorus - rekomendāciju izstrāde par nepieciešamajiem atbalsta pasākumiem
14:10-15:00	Sesija 2: Kritiski domājoši draugi Dalībniekiem ir iespēja izteikt vērtējumus par 1b sesijā ieteiktajām rekomendācijām dažādās prioritārajās jomās
15:05-16:00	Sesija 3: Rekomendāciju precizēšana Ņemot vērā 2.sesijā “Kritiskie draugi” izteiktos ieteikumus, 1. sesijas grupas precizē savā prioritārajā jomā izstrādātos ieteikumus
16:00-16:20	<i>Kafijas pauze</i>
4. DARBSEMINĀRA NOSLĒGUMS	
16:20-16:55	Plenārsēdes diskusija: kopīgi secinājumi Iepazīstināšana ar secinājumiem katrā prioritārajā jomā
16:55-17:00	OECD pārstāvju kopsavilkums Izglītības un zinātnes ministrijas augsta līmeņa pārstāvja noslēguma uzruna

4. Sociālekonomiskais konteksts

Sociālekonomiskais konteksts

Pēdējos gados Latvijā ir notikusi ievērojama ekonomiskā izaugsme, taču saglabājas arī izaicinājumi

4.1. attēls. Reālais ceturkšņa IKP pieaugums, pa gadiem

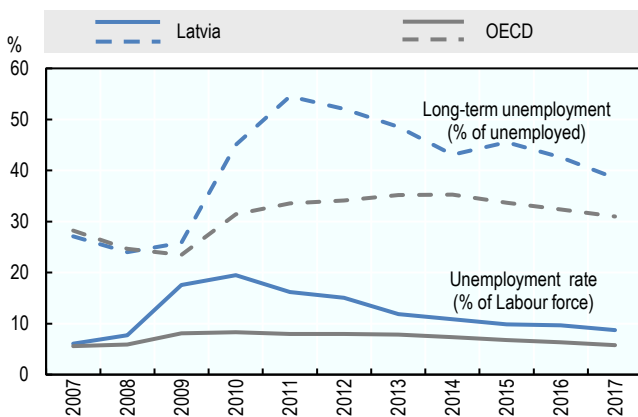
Avots: OECD (2018), Quarterly GDP (indicator). doi: 10.1787/b86d1fc8-en.

Pēc finanšu krīzes Latvijas ekonomika ir nostiprinājusies. Pēc vairāku strukturālu reformu īstenošanas ekonomika ir strauji augusi pēdējos gados. Pašlaik ekonomika aug straujāk nekā citās OECD valstīs, un Latvija tuvojas OECD valstīm, kurās ir lielāki ienākumi.

Tomēr ekonomikā joprojām pastāv vairāki izaicinājumi, kas ietekmē iespējamo turpmāko izaugsmi. Tostarp, liels skaits Latvijas iedzīvotāju, kuri pametuši valsti, kā arī plaša ēnu ekonomika.

Latvijā bezdarba līmenis joprojām ir salīdzinoši augsts

4.2. attēls. Bezdarbs un ilgtermiņa bezdarbs

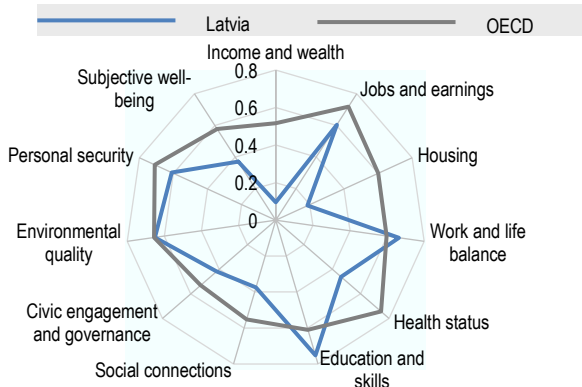
Avots: OECD (2018), Unemployment rate (indicator). doi: 10.1787/997c8750-en; Long-term unemployment rate (indicator). doi: 10.1787/76471ad5-en.

Neraugoties uz strauju bezdarba samazināšanos pēdējos gados, 2017. gadā bezdarba līmenis joprojām ir augsts – 8,7%, salīdzinot ar vidējo rādītāju OECD, kas ir 5,8%. Augsts bezdarba līmenis īpaši ietekmē jaunāko paaudzi un pieaugušos, kuri dzīvo lauku reģionos (it īpaši Latvijas austrumos).

Turklāt ilgtermiņa bezdarbs ir augstāks par OECD līmeni – 38% bezdarbnieku, kas ir pieaugušie, atrodas ārpus darba tirgus vismaz vienu gadu, salīdzinot ar OECD rādītāju – 31%. Tāpat arī nabadzību veicina nepietiekami sociālās drošības tīkli un augsti darbaspēka nodokļi darba ņēmējiem ar zemu atalgojumu.

Dažādu labklājības dimensiju rādītāji ir atšķirīgi

4.3. OECD labākas dzīves indekss

Piezīme: Katru labklājības dimensiju mēra, izmantojot Labākas dzīves indikatoru 1-3 ar vienādu vērtību, pārvērtējumā normalizējot no 0 (sliktākais) līdz 10 (labākais).

Avots: OECD (2017), OECD Economic Surveys: Latvia 2017

Latvijas iedzīvotāji bauda augstu labklājības līmeni vairākās sfērās, visvairāk līdzsvarota darba un dzīves jomā un izglītības un prasmju jomā (pēc iegūtās izglītības pakāpes, izglītības ilguma un PISA rādītājiem), kas pārsniedz vidējo OECD līmeni.

Daudzās labklājības dimensijās Latvija ir panākusi ievērojamus uzlabojumus, taču rezultāti vēl nav OECD līmenī. Tas attiecas, piemēram, uz Latvijas iedzīvotāju ienākumiem, labklājību un peļņu, it īpaši attiecībā uz cilvēkiem ar zemiem ienākumiem, kuriem mājokļa un veselības aprūpes pieejamība varētu tikt uzlabota.

5. Prasmju sistēmas izaicinājumi Latvijā

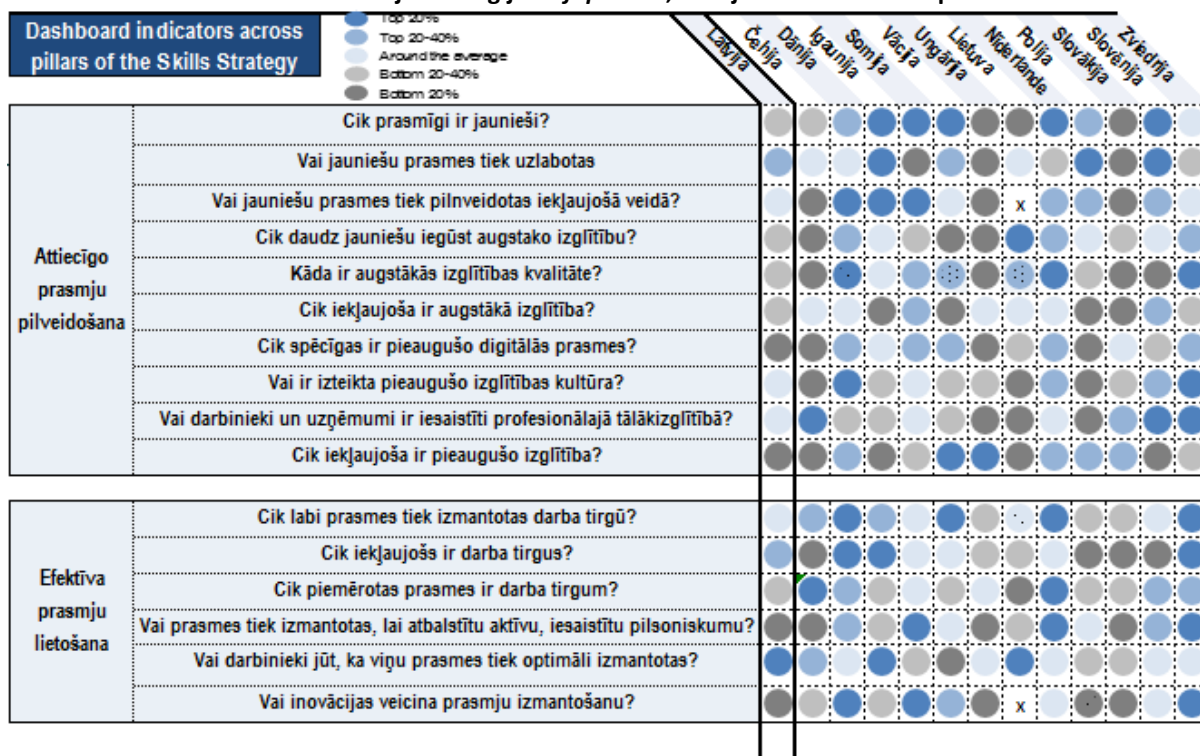
Prasmju sistēmas izaicinājumi Latvijā

OECD prasmju stratēģijas infopanelis (indikatoru 5.1. attēlā un A pielikumā) sniedz pārskatu par Latvijas prasmju sistēmas rādītājiem, salīdzinot ar citām ES valstīm ar līdzīgu sociālekonomisko raksturojumu un/vai ģeogrāfiski tuvu atrašanās vietu.

Infopanelī redzams, ka vispārējās prasmes Latvijā tiek pilnveidotas gan jauniešiem, gan pieaugušajiem, taču tās vēl nesasniedz OECD līmeni. Tomēr pēdējos gados ir veikti uzlabojumi, un PISA veiktie mērījumi par jauniešu prasmēm uz tiem norāda. Turklāt daļība pieaugušo izglītībā pārsniedz vidējo, un gandrīz visi uzņēmumi piedāvā profesionālās kvalifikācijas celšanu. Tomēr joprojām pastāv izaicinājumi, tostarp augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanā un iekļaujošas prasmju sistēmas veidošanā.

Darba tirgū pēdējos gados veiktie uzlabojumi ir nesuši rezultātus nodarbinātības un dalības līmenī, kas pārsniedz OECD vidējos rādītājus, un, lai gan pastāv atšķirības starp jaunu un vecāku cilvēku bezdarba līmeni pilsētās un laukos, vispārējā iekļaušanās darba tirgū pārsniedz vidējo. Latvijā izaicinājums ir prasmju labāka pielāgošana darba tirgum un efektīvas pilnveidoto prasmju izmantošanas uzlabošana gan darbā (lai veicinātu ražīgumu un inovācijas), gan ikdienas dzīvē (piemēram, brīvprātīgajā darbā un pilsoniskajā līdzdalībā).

5.1. attēls. Prasmju stratēģijas infopanelis, Latvija un izvēlētās Eiropas valstis

Piezīme: Šeit apkopotie rādītāji tiek aprēķināti kā vienkāršs vidējais rādītājs no pamatā esošo rādītāju kopuma (sarakstu un avotus skatīt A pielikumā). Visi pamatā esošie rādītāji ir normalizēti tā, lai norādītu, ka augstāka vērtība un atrašanās "top 20%" atspoguļo labākus rezultātus. "x" norāda uz nepietiekamiem pieejamajiem datiem.

Kā jau minēts, OECD prasmju stratēģijas projektam Latvijā ir noteiktas četras prioritārās jomas. Tās tiks sīkāk apskatītas turpmākajās lappusēs

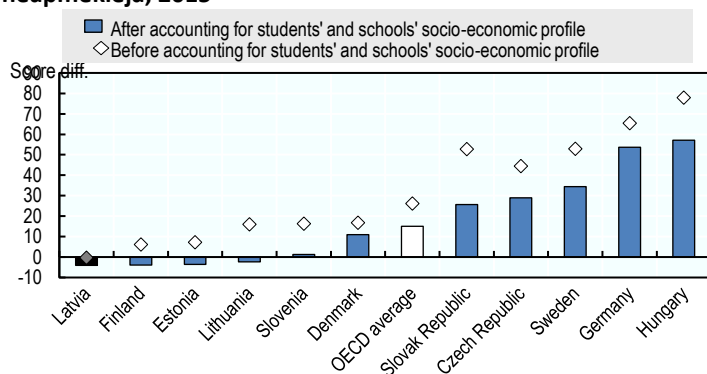
1. Izglītojamo **prasmju uzlabošana**;
2. **Mūzizglītības kultūras** veicināšana;
3. **Prasmju atbilstības uzlabošana** darba tirgū;
4. **Prasmju sistēmas pārvaldības** uzlabošana.

5.1. Izglītojamo prasmju uzlabošana

Latvijas prioritāte ir uzlabot bērnu agrīnās izglītības un aprūpes (ECEC) kvalitāti

5.2. attēls. PISA punktu atšķirība dabaszinātnēs bērniem, kuri apmeklēja pirmsskolas izglītību vismaz 2 gadus, un tiem, kuri neapmeklēja, 2015

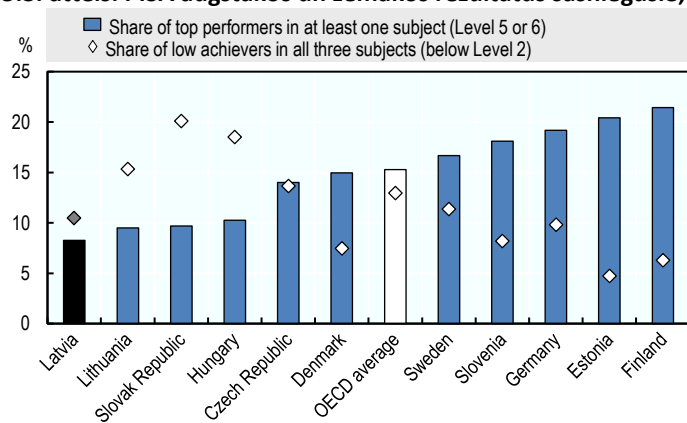

Avots: OECD (2016), PISA 2015 Results (Volume II): Policies and Practices for Successful Schools, PISA, OECD Publishing, Paris.

Latvija ir panākusi ievērojamu progresu jauniešu prasmju pilnveidošanā, taču darba vēl ir daudz. Lai gan Latvija salīdzinoši lielu IKP daļu velta bērnu agrīnai izglītībai un aprūpei (ECEC) un daļību pirmsskolas izglītībā ir noteikusi kā obligātu bērniem 5 un 6 gadu vecumā, tomēr ECEC izaicinājumi jāsina vienlīdzības un kvalitātes jomā. Piemēram, pretēji lielākai daļai OECD valstu, PISA rādītāji bērniem, kuri piedalījušies pirmsskolas izglītībā divus vai vairāk gadus, ir zemāki pat par to bērnu rādītājiem, kuri nav piedalījušies šajā izglītībā. Turklāt joprojām pastāv šķēršļi augstas kvalitātes un motivētai ECEC profesijas attīstībai, un pašvaldību kapacitāte finansēt, nodrošināt un uzraudzīt šo izglītību ir atšķirīga.

Lielākā daļa Latvijas iedzīvotāju ir ieguvuši vismaz vidējo izglītību, taču rezultāti varētu būt labāki

5.3. attēls. PISA augstākos un zemākos rezultātus sasniegušie, 2015

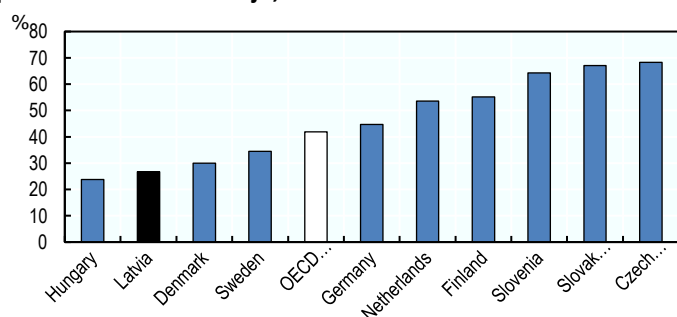

Avots: OECD (2016), PISA 2015 Results (Volume I): Excellence and Equity in Education, PISA, OECD Publishing, Paris.

Līdzīgi daudzām citām OECD valstīm gandrīz visi Latvijas iedzīvotāji ir ieguvuši vismaz vidējo izglītību – tikai 11,3% pieaugušo nav ieguvuši vidusskolas izglītību salīdzinājumā ar 21,6% OECD valstīs. 15 gadus vecu jauniešu rezultāti PISA aptaujā uzrāda pozitīvu tendenci, un vidējie PISA rezultāti zinātnē, lasīšanā un matemātikā ir nedaudz zem vidējiem OECD rādītājiem 2015. gadā. Tomēr tikai neliela daļa Latvijas skolēnu sasniedz augstus rezultātus (8,3% pretēji 15,3% OECD valstīs), un pastāv liela rezultātu atšķirība dažādu sabiedrības grupu vidū (tostarp pilsētas un lauku vidē, starp zēniem un meitenēm).

Jārisina jautājumi par profesionālās un augstākās izglītības kvalitāti un atbilstību

5.4. attēls. Vidusskolas absolventu proporcija, kas ieguvuši profesionālo kvalifikāciju, 2016

Avots: OECD (2018), Education at a Glance 2018, Table B3.1. <https://doi.org/10.1787/888933803349>.

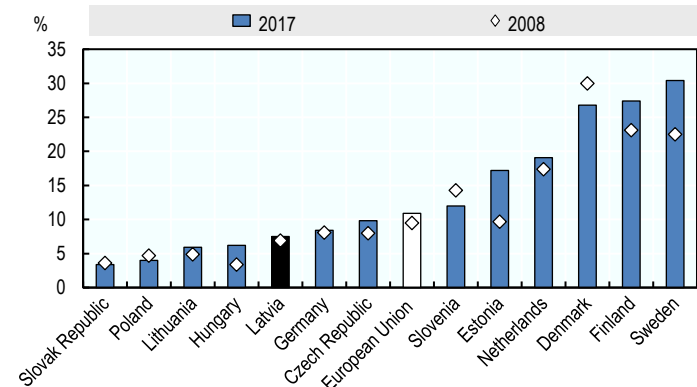
Tā kā skolēnu skaits, kas izvēlas profesionālo izglītību, ir neliels, varētu darīt vairāk, lai uzlabotu atbilstību un kvalitāti, stiprinātu ieinteresēto pušu kapacitāti ieguldīt procesā un cieši uzraudzīt progresu. Turklāt Latvijā ievērojami pieaugusi daļība augstākajā izglītībā. Tomēr izglītības pieejamība skolēniem no nelabvēlīgas vides varētu tikt uzlabota, kā arī jārisina jautājums par izglītības kvalitāti. Sistēma ir jāpielāgo nesenojamajai demogrāfiskajai lejupslīdei, fiskālajai realitātei un jaunajam darba tirgus vajadzībām.

2. prioritāte: Mūžizglītības kultūras veicināšana

5.2. Mūžizglītības kultūras veicināšana

Ir gana daudz iespēju palielināt dalību pieaugušo izglītībā

5.5. attēls. Līdzdalība mūžizglītībā (4 nedēļas pirms aptaujas), 25 -64 gadus veci cilvēki, 2017

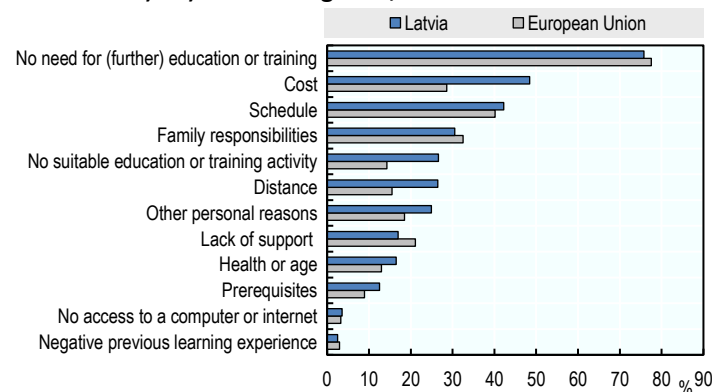
Avots: Eurostat (2018), Labour Force Survey (LFS), 2017

Saskaņā ar Darbaspēka aptauju 2017. gadā 7,5% Latvijas pieaugušo piedalījās pieaugušo izglītībā, kas ir ievērojami mazāk nekā vidēji 10,9% ES un ES-2020 mērķis, kas ir 15%. Tomēr pēdējo gadu laikā Latvijā ir panākti uzlabojumi, it īpaši no 2011. līdz 2016. gadam saskaņā ar Pieaugušo izglītības aptauju, kurā dalība pieaugušo izglītībā 12 mēnešu laikā pašlaik ir pielīdzināma ES vidējam rādītājam Latvijā.

Turklāt, lai gan gandrīz visi uzņēmumi Latvijā piedāvā darbiniekiem apmācību, pārsteidzoši mazs darbinieku īpatsvars faktiski piedalās šajos apmācībuursos (27%, bet OECD-ES valstīs – 44%).

Latvijā ir salīdzinoši augsts šķēršļu līmenis iesaistei izglītībā

5.6. attēls. Šķēršļi iesaistei izglītībā, 2016

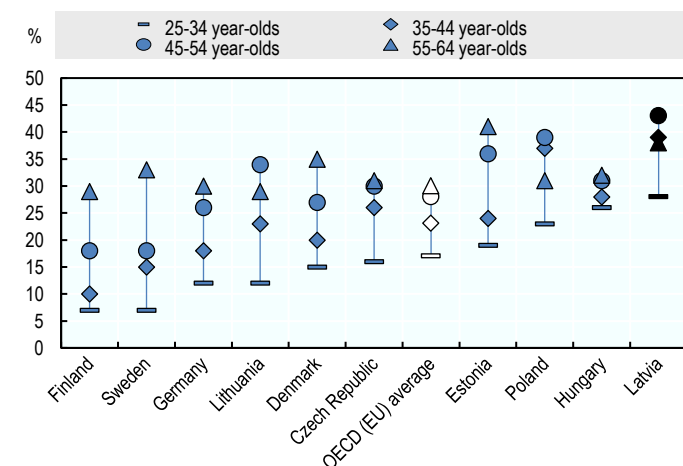
Avots: Eurostat (2018), Adult Education Survey (AES), 2016.

Līdzīgi kā lielākajā daļā OECD valstu, vairums pieaugušo nevēlas piedalīties izglītībā un profesionālajā pilnveidē. Tas īpaši attiecas uz cilvēkiem, kuriem visvairāk nepieciešama izglītība un prasmju apguve un pilnveide, piemēram, mazkvalificētajiem darbiniekiem.

Tomēr pat tad, kad Latvijas pieaugušie vēlas iesaistīties, viņi sastopas ar šķēršļiem, turklāt vēl lielākā mērā nekā lielākajā daļā OECD-ES valstu. 2016. gadā 48% pieaugušo, kuri nepiedalījās mācībās, par šķērslī uzskatīja izglītības un apmācību izmaksas. 42% norādīja, ka šķērslis iesaistei ir vecums.

Augstāks prasmju līmenis un digitālās prasmes kļūst arvien aktuālākas

5.7. Personas ar zemām vispārējām digitālām prasmēm, pa vecuma grupām, 2017

Avots: Eurostat (2018), Individuals' level of digital skills [isoc_sk_dskl_i].

Saskaņā ar prognozēm nākotnes nodarbinātība Latvijā būs koncentrēta darbavietās, kurās nepieciešams augsts un vidējs prasmju līmenis (piem., informācija, komunikācija un tehnoloģijas (IKT) un enerģijas piegādes pakalpojumi), attiecīgi darba tirgū aug pieprasījums pēc augsta līmeņa prasmēm. Turklāt, lai gūtu panākumus darbā un dzīvē, digitālās pamatprasmes kļūst ļoti būtiskas. Pašlaik daudziem pieaugušajiem nav nepieciešamo prasmju, lai piemērotos šīm pārmaiņām. Latvija OECD valstu vidū atpaliek digitālo prasmju ziņā, un tas attiecas ne tikai uz vecākajām paaudzēm, jo 28% iedzīvotāju vecumā no 25 līdz 34 gadiem ir zemas vispārējās digitālās prasmes. Mūžizglītības kultūra

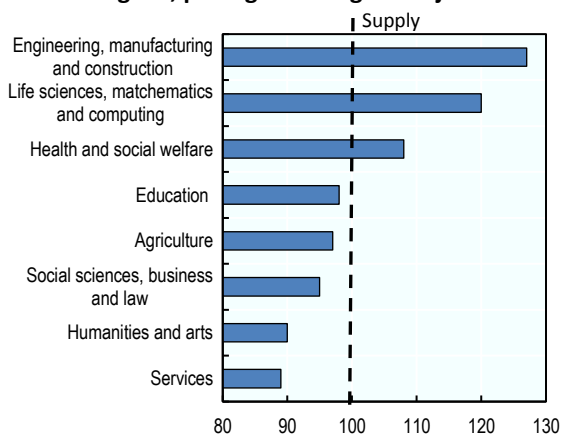
3. prioritāte: Prasmju atbilstības uzlabošana darba tirgū

varētu veicināt pieaugušo ielāgošanos šīm izmaiņām prasmju pieprasījumā.

5.3. Prasmju atbilstības uzlabošana darba tirgū

Latvija sastopas ar prasmju trūkumu dažādās profesijās, tostarp STEM un veselības aprūpē

5.8. attēls. Darbaspēka pieprasījuma prognozes salīdzinājumā ar piedāvājumu 2025. gadā, pa augstākās izglītības jomām

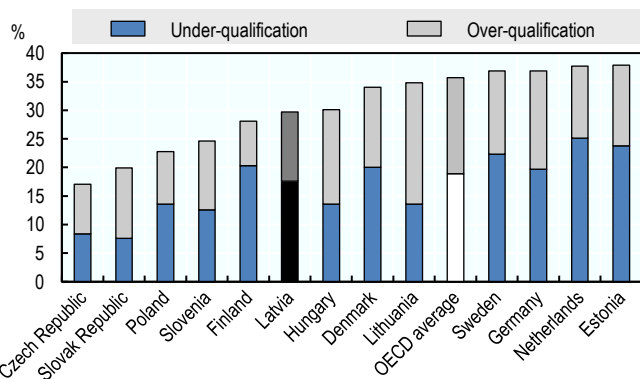

Avots: Latvian Ministry of Economy (2018), Medium and Long term Labour Market Forecasts.

Prognozēs uzrādīts, ka turpmākā darbavieta izaugsme lielākoties būs profesijās, kurās nepieciešama augsta kvalifikācija. Paredzams, ka Latvijā šī tendence saasinās jau esošo neatbilstību starp pieprasījumu un piedāvājumu dažādās profesijās. Šeit ietilpst, piemēram, darbaspēka trūkums profesijās, kur nepieciešamas zināšanas zinātnē, tehnoloģijās, inženierzinātnēs un matemātikā (STEM), kas ir jomas, kurās salīdzinoši maza augstākās izglītības studentu daļa pašlaik uzsāk un absolvē studijas Latvijā. Turklāt šo trūkumu Latvijā saasina augsts emigrācijas līmenis – starp OECD-ES valstīm vienīgi Lietuvā ir vēl lielāka neto iedzīvotāju aizplūšana attiecībā pret valsts lielumu.

Darba ņēmēju prasmes un kvalifikācija bieži neatbilst darba prasībām

5.9. attēls. Darbinieki ar nepietiekamu un pārāk augstu kvalifikāciju, 2016

Avots: OECD (2018), Skills for jobs database.

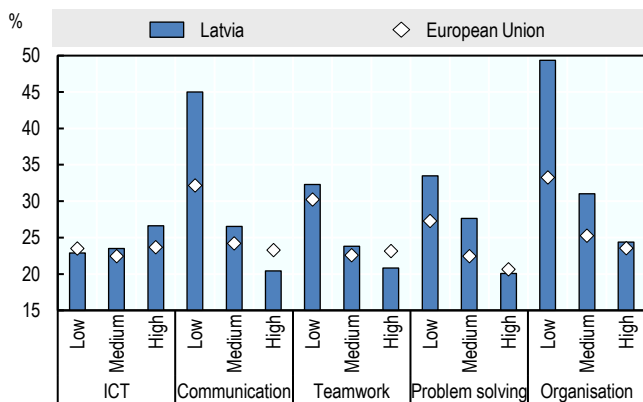
Gandrīz katram trešajam darbiniekam nav darbam piemērotas prasmes: 18% darbinieku ir nepietiekami kvalificēti un 12% ir pārāk augstu kvalificēti savai pašreizējai profesijai. Turklāt, pamatojoties uz CEDEFOP pašnovērtējuma datiem par darbam nepieciešamajām prasmēm, Latvija uzrāda ļoti augstu nepietiekami kvalificēto darbinieku procentu un ļoti mazu to darbinieku procentu, kuriem ir pārāk augsta kvalifikācija pašreizējam darbam.

Šo neatbilstību un trūkumu mazināšana ir ļoti svarīga Latvijas ekonomiskajai un sociālajai labklājībai, lai potenciāli gūtu panākumus peļņā, inovācijās, ražīgumā, konkurētspējā un izaugsme.

4. prioritāte: Prasmju sistēmas pārvaldības stiprināšana

Darbinieki ar zemu izglītības līmeni sastopas ar īpaši lielu prasmju trūkumu

5.10. Caurviju prasmju trūkums augstākajā, vidējā un zemākajā izglītības līmenī, darbinieku procents, 2014

Avots: OECD calculations based on the European skills and jobs survey (2014).

Zems prasmju līmenis ir īpašs izaicinājums pieaugušajiem ar zemu izglītības līmeni. Pašu respondentu atbildes par to, cik tādā dažādas prasmes atbilst darba veikšanai nepieciešamajam līmenim, norāda uz to, ka cilvēki ar zemu izglītības līmeni kopumā sastopas ar lielāku prasmju trūkumu ES valstīs. Tomēr Latvijā prasmju trūkuma atšķirības starp respondentiem ar augstu un zemu izglītības līmeni ir īpaši izteiktas. Ļoti liela daļa respondentu Latvijā, kam ir zems izglītības līmenis, norāda uz prasmju trūkumu, it īpaši komunikācijā, plānošanā un organizēšanā. Piemēram, Latvijā katrs otrais darbinieks ar zemu izglītības līmeni norāda, ka tiem nav vai ir vājas organizatoriskās prasmes, kas nepieciešamas darba veikšanai, salīdzinot ar katru trešo respondentu ES.

5.4. Stiprināt prasmju sistēmas pārvaldību

Pārvaldības un partnerību nozīme prasmju sistēmās

5.11. attēls. Attiecīgās prasmju sistēmās ieinteresētās personas

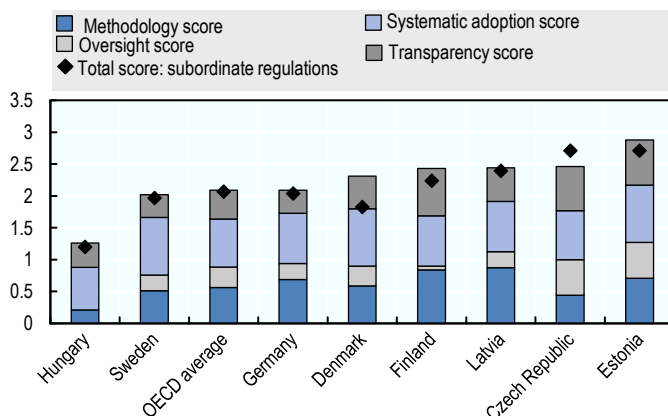

Latvijas pārvaldības sistēmu – procesu, kurā tiek pieņemti politiski lēmumi un kurā šie lēmumi tiek izpildīti – raksturo kopīgi centieni panākt plašu vienprātību svarīgos jautājumos, gan politikajā kopienā, gan sabiedrībā kopumā.

Atbildību par prasmju pilnveidošanu un prasmju efektīvu lietošanu daļa visi valdības līmeņi, sociālie partneri, uzņēmumi un privātpersonas.

Latvija ir salīdzinoši spēcīga ieinteresēto pušu iesaistes ziņā, izstrādājot normatīvo regulējumu

5.12. Ieinteresēto pušu iesaiste noteikumu, galveno tiesību aktu izstrādē, 2014

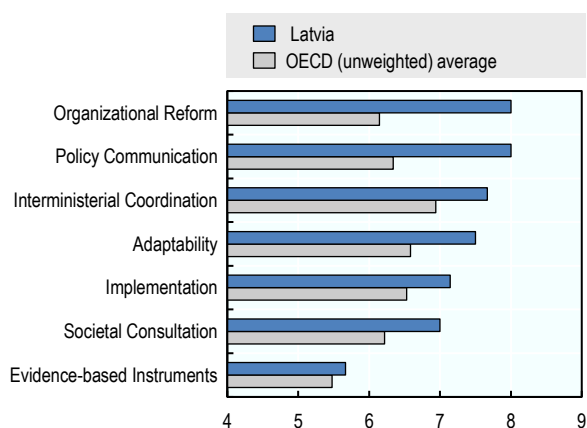

Avots: OECD (2017), Government at a Glance 2017, Figure 1.7 and 8.1. Stakeholder engagement in developing regulations, 2014.

Ieinteresēto pušu iesaiste ir būtisks elements attīstībā un efektīvas politikas īstenošanā. Saskaņā ar OECD likumdošanas politikas un pārvaldības rādītāju (iREG) kompozītindikatu par ieinteresēto pušu iesaisti no Latvija ir tuvu OECD reitinga augšdaļai 2014. gadā. Latvijas sniegums pārsniedz vidējo rādītāju visu darbību uzlabošanā, kas attiecas uz likumu pārvaldību, tostarp metodoloģiju (metodes un rīki), sistemātisku pieņemšanu (formālu prasību esamība) un pārskatāmību (atklāta valdība). Tomēr Latvijas rādītāji ir zem vidējā līmeņa uzraudzības un kvalitātes kontroles jomā (monitorings un novērtējums).

Pārvaldība Latvijā ir labi attīstīta salīdzinājumā ar OECD vidējo rādītāju

5.13. Izpildvara, ilgtspējas pārvaldības indikatoru rādītājs, 2017

Avots: Bertelsmann Stiftung (2018), Sustainable Governance Indicators (SGI), <http://www.sgi-network.org/2017/>.

Saskaņā ar "Bertelsmann Stiftung" Ilgtspējīgas pārvaldības indikatoriem (SGI), Latvijai ir samērā labi rezultāti izpildspēju jomā. Visos indikatoros, kas ir pamatā šim pārvaldības stiprības mērījumam, Latvijas rezultāti pārsniedz OECD vidējos rādītājus. Rezultāti ir labāki nekā vidēji OECD, it īpaši politikas komunikācijas un organizatorisko reformu jomā. Tādēļ Latvija ir lieliski piemērota prasmju izaicinājumu risināšanai.

Sīkāka informācija:

- Valstu ziņojumi bez maksas pieejami www.oecd.org/skills
- Mūsu bloga ierakstus varat aplūkot oecdeducationtoday.blogspot.fr/
- Sekojiet mums [@OECDEduSkills](https://twitter.com/OECDEduSkills) un [#OECDskills](https://twitter.com/OECDskills)

Vai sazinieties:

- Monserata Gomendio (*Montserrat Gomendio*), OECD Prasmju centra vadītāja: montserrat.gomendio@oecd.org
- Endrjū Bells (*Andrew Bell*), Nacionālās prasmju stratēģijas projektu grupas vadītājs: andrew.bell@oecd.org

Avoti:

OECD (2017), *Education at a Glance 2017: OECD Indicators*, OECD Publishing, Paris.
<http://dx.doi.org/10.1787/eag-2017-en>

OECD (2016), *Skills matter; Further results from the Survey of Adult Skills*, OECD Publishing, Paris.
<http://www.oecd.org/skills/skills-matter-9789264258051-en.htm>

OECD (2017), *OECD Economic Surveys: Latvia 2017*, OECD Publishing, Paris.
http://dx.doi.org/10.1787/eco_surveys-lva-2017-en

OECD (2017), *Education Policy Outlook Latvia*, OECD Publishing, Paris.
<http://www.oecd.org/edu/Education-Policy-Outlook-Country-Profile-Latvia.pdf>

OECD (2016), *Education in Latvia*, Reviews of National Policies for Education, OECD Publishing, Paris.
<http://dx.doi.org/10.1787/9789264250628-en>

OECD (2016), *PISA 2015 Results (Volume I): Excellence and Equity in Education*, PISA, OECD Publishing, Paris.
<http://dx.doi.org/10.1787/9789264266490-en>

OECD (2015), *Investing in Youth: Latvia*, OECD Publishing, Paris.
<http://dx.doi.org/10.1787/9789264240407-en>

A pielikums. OECD Prasmju stratēģijas *infopaneļa* indikatori, Latvija

A tabula. Pilāri, kopumi, pamata indikatori un avoti

Pilārs/tēma	Indikators	Avots
Aktuālo prasmju pilnveidošana		
Cik prasmīgi ir jaunieši?	Lasīšana (PISA), vidējais vērtējums, 2015	OECD (2016), PISA 2015
	Matemātika (PISA), vidējais vērtējums, 2015	OECD (2016), PISA 2015
	Zinātne (PISA), vidējais vērtējums, 2015	OECD (2016), PISA 2015
Vai jauniešu prasmes tiek uzlabotas?	PISA vidējā tendence 3 gadu laikā (lasīšana, matemātika, zinātne)	OECD (2016), PISA 2015
Vai jauniešu prasmes tiek pilnveidotas iekļaujot?	PISA ESCS paritātes indekss, 2015	OECD (2016), PISA 2015
Cik daudz jauniešu iegūst augstāko izglītību?	Augstākās izglītības iegūšanas līmenis, 25-34 gadus vecu iedzīvotāju vidū, 2017	OECD (2018), Population with tertiary education (indicator) . doi: 10.1787/0b8f90e9-en
Kāda ir augstākās izglītības kvalitāte?	Zinātnisko publikāciju procents no 10% visvairāk citētajiem, 2015 Studentu – docētāju attiecība augstākajā izglītībā, 2016	OECD (2017), Science, Technology and Industry Scoreboard 2017 . ¹ Eurostat (2018), Education administrative data [educ_uoe_perp04]
Cik iekļaujoša ir augstākā izglītība?	Augstāko izglītību ieguvušie studenti, kuru vecāki ir ar zemu izglītības līmeni, 25-29 gadus vecu iedzīvotāju vidū, 2011	Eurostat (2011), EU Survey on Income and living conditions, ad-hoc module 2011
Cik spēcīgas ir pieaugušo digitālās prasmes?	Pieaugušie, kuriem ir augstākas prasmes par pamata vispārējām digitālajām prasmēm, 25-64 gadus vecu iedzīvotāju vidū, 2017	Eurostat (2018), Survey on ICT usage by households and individuals [isoc_sk_dskLj]
Vai pastāv spēcīga pieaugušo izglītības kultūra?	Iesaistes līmenis formālajā un neformālajā pieaugušo izglītībā (AES), pēdējos 12 mēnešos, 2016	Eurostat (2018), Adult Education Survey 2016
	Labprātīga iesaiste pieaugušo izglītībā (AES), % iedzīvotāju, 2016	Eurostat (2018), Adult Education Survey 2016
	Šķēršļi iesaistei (AES), % cilvēku, kuri vēlas piedalīties, bet nepiedalījās, 2016	Eurostat (2018), Adult Education Survey 2016
Vai darbinieki un uzņēmumi iesaistās profesionālajā tālākizglītībā?	Uzņēmumi, kas nodrošina profesionālās tālākizglītības kursus un cita veida apmācību, 2015	Eurostat (2018), Continuing Vocational Training Survey (CVTS) [tmg_cvt_01s]
	Darbinieki, kas piedalās profesionālās tālākizglītībasursos, 2015	Eurostat (2018), Continuing Vocational Training Survey (CVTS) [tmg_cvt_12s]
Cik iekļaujoša ir pieaugušo izglītība?	Pa dzimumiem, dalības līmeņa atšķirības pieaugušo izglītībā (AES), 2016	Eurostat (2018), Adult Education Survey 2016
Efektīva prasmju izmantošana		
Cik labi prasmes tiek izmantotas darba tirgū?	Nodarbinātības līmenis, darbaspējīgais vecums, 2017	OECD (2018), Employment rate (indicator) . doi: 10.1787/1de68a9b-en
	Darbaspēka dalības līmenis, 2017	OECD (2018), Labour force participation rate (indicator) . doi: 10.1787/8a801325-en
	Jaunieši, kas nestrādā, nepiedalās izglītībā vai apmācībā (NEET), % 15-29 gadus vecu jauniešu vidū, 2016	OECD (2018), Youth not in employment, education or training (NEET) (indicator) . doi: 10.1787/72d1033a-en
Cik iekļaujošs ir darba tirgus?	Pa dzimumiem, atšķirības nodarbinātības līmeni, 2017	OECD (2018), Employment rate (indicator) . doi: 10.1787/1de68a9b-en
	Augstu-zemu izglītību ieguvušie, atšķirības nodarbinātības līmeni, 2017	OECD (2018), Employment by education level (indicator) . doi: 10.1787/26f676c7-en
Cik atbilstošas prasmes ir darba tirgum?	Darba tirgus nelīdzsvarotības indikators, 2015/2017	OECD (2018), Skills for Jobs Database
Vai prasmes tiek izmantotas, lai atbalstītu aktīvu, iesaistītu pilsoniskumu?	Pieaugušie, kas piedalās formālās brīvprātīgo aktivitātēs, 2015	Eurostat (2018), Statistics on income and living conditions (EU-SILC)
	Pieaugušie, kas piedalās neformālās brīvprātīgo aktivitātēs, 2015	Eurostat (2018), Statistics on income and living conditions (EU-SILC)
	Pieaugušie, kas ir pilsoniski aktīvi, 2015	Eurostat (2018), Statistics on income and living conditions (EU-SILC)
Vai darbinieki jūt, ka viņu prasmes tiek optimāli izmantotas?	Prasmju nepietiekama izmantošana, dalībnieku procents, 2014	CEDEFOP (2014), European Skills and Jobs Survey
Vai inovācijas veicina prasmju izmantošanu?	Pētnieki, uz 1000 nodarbinātajiem, 2016	OECD (2018), Researchers (indicator) . doi: 10.1787/20ddf0f-en
	Trīs valstu patent ģimenes, veiktspējas indekss (STI Outlook), 2016	OECD (2018), Triadic patent families (indicator) . doi: 10.1787/6a8d10f4-en